

(Fortsættelse 43):

KØDETS LYST I STORBYEN

Imidlertid gik livet videre i alle de større eller mindre hjem i København, så vel som andre steder i Danmark og verden. Den 8. november var det morfars 73 års fødselsdag, og den blev, som alle hans og mormors og Dennis' fødselsdage, fejret i den lille bitte lejlighed på fjerde sal i Baggesensgade 24. Ingen var specielt inviteret, men det var sædvanen at i al fald 'børnene' og børnebørnene dukkede op, og som sædvanligt blev alle godt beværtet, og det skortede ikke på drikkevarer, især øl, til mændene og vin til kvinderne. Børnene fik i reglen gule, grønne eller røde sodavand. Men efterhånden som stemningen og temperaturen steg, trængte især Dennis og jeg til at svale lidt af og foretage os noget andet. Vi gik derfor sammen ud på trappegangen, hvor vi fik lyst til at lege en slags gemmeleg med hinanden. "Jeg ta'r bagtrappen!" sagde Dennis, idet han begyndte at gå hen ad den lange korridor, der på hver eneste etage var mellem hovedtrappen og bagtrappen. "OK!" svarede jeg – vi drenge syntes det var 'smart' at tale 'amerikansk' – og begyndte at gå ned ad hovedtrappen, men da jeg nåede helt ned i stueetagen og småløb hen ad korridoren dér, og kiggede ud ad døren til baggården, kunne jeg ikke få øje på Dennis nogen steder.

Nå, tænkte jeg, han er nok gået op igen, så derfor gjorde jeg også det. Men da jeg nåede op på 2. sal, hvor min moster Gudrun og hendes samlever "Bubbi" boede, fik jeg den tanke, at Dennis måske var gået ind i deres lejlighed, for jeg vidste at familien ikke låste deres yderdør ved festlige lejligheder. Altså gik jeg ind ad den ulåste entredør og kiggede ind i stuen, hvor der mødte mine øjne et for mig aldeles usædvanligt og til dels chokerende syn: På det ovale spisestuebord så jeg en kvinde liggende halvnøgen på ryggen og uden trusser på, og mellem hendes løftede ben stod "Bubbi" i fuld gang med at kneppe hende. Det nok så chokerende var imidlertid, at damen ikke var min moster, men derimod søsteren til mine morforældres genbo, Hansen. "Bubbi" grinte smørret, og det var tydeligt, at han ikke var ædru. Det samme gjaldt kvinden, som jeg godt nok kendte af udseende, og hvis navn så vidt jeg erindrer, var Else. Også hun drejede ansigtet om imod mig og grinede fjollet, som folk i reglen gør, når de bliver taget på fersk gerning i noget, der er pinligt eller ligefrem forbudt, i hvert fald moralsk set.

Imidlertid kunne jeg ikke finde på andet at sige, end "undskyld!", hvorefter jeg skyndte mig at forlade stedet, idet jeg lukkede entredøren bag mig. Jeg følte mig ilde til mode, ikke kun over at have grebet de to i at gøre "det frække", men i nok så høj grad, fordi jeg vidste at den handling i sådanne tilfælde som dette betød utroskab. Men jeg var også foruroliget over, hvad min kære moster

Gudrun, som i dette øjeblik befandt sig i fødselsdagsselskabet oppe hos mormor og morfar, ville sige til det, hvis hun havde vidst, hvad der foregik nede i hendes lejlighed. I øvrigt ved jeg ikke, om hun nogensinde var klar over, at Bubbi åbenbart lejlighedsvis kunne være hende utro, for jeg havde svært ved at tro, at det, jeg havde set, kun var en engangsforestilling. Men synet af de to, og især det de foretog sig, blev ved at forfølge mig længe efter, og som det fremgår af disse linjer, har jeg aldrig glemt det.

For resten tror jeg ikke, at folk i arbejderkvartererne, så lidt som folk i de "bedre kredse", tog seksuel troskab helt så alvorligt og højtideligt, som kirken og den officielle moralkodeks foreskrev. Utroskab fandt ofte sted i forbindelse med beruselse, og dengang som nu, kunne folk godt lide et glas eller to, særlig ved festlige lejligheder. Der forekom naturligvis jalousidramaer mellem mand og kone eller kærester imellem, og mellem mænd indbyrdes og kvinder indbyrdes, men i reglen fandt man sig tilrette med situationen, eller man lod sig separere og skille. Separation og skilsmisse var dog endnu ikke så almindeligt udbredt, som tilfældet blev et årti senere. Dengang under besættelsen gjaldt det trods alt om at holde sammen, om det så kun var på 'stumperne' af et ægteskab eller et kæresteforhold.

DON RASMUSSEN

Min kære morbror Thorkild må vist nærmest betegnes som et skoleeksempel på et menneske, der i meget høj grad lod sine handlinger diktere og dirigere af sin seksuelle drift og impulser, og han lagde ikke selv skjul på det. Så vidt jeg erindrer, var han på det tidspunkt, der her er tale om, blevet skilt fra sin kone, Lillian, formentlig på grund af utroskab fra hans side, og han kom nu sammen med en jysk pige, der hed Erna, lige som min mor. Men denne pige var han bestemt heller ikke trofast overfor, idet han havde indtil flere seksuelle forhold kørende ved siden af, hvilket han ikke undslog sig for at prale af. Han regnede ikke kvinder for ret meget, måske fordi han på grund af sit sydlandske udseende havde meget let ved at få kvindeligt selskab. For ham betød det hovedsagelig at kneppe, meget andet og mere havde han ikke tænkt sig med pigen eller kvinden. Og når og hvis pigen eller kvinden blev ham for krævende og besværlig, skiftede han hende hurtigt ud med en ny og anden.

På det tidspunkt var Thorkild ikke kendt for at drikke, det blev han først mange år senere. Til gengæld var han storryger, og i 1944 pådrog han sig en nikotinforgiftning, der var lige ved at tage livet af ham. Han nærmest kæderøg, ude og hjemme, og hans askebæger var ofte topfyldt med cigaretskod, og som følge af den megen rygning havde han også tit cigaretten i hånden, hvilket efterlod nogle nikotingule fingre, som var umulige at vaske rene.

Senere boede Thorkild sammen med Erna i en lille lejlighed henne midt i en af korridorerne i ejendommen Baggesensgade 24, så vidt jeg husker var det på fjerde sal. Disse lejligheder havde ingen entré, så man gik lige fra trappegangen og ind i stuen. Engang, da jeg opsøgte ham, fordi jeg gerne ville tale med ham om et eller andet for mig vigtigt, var der tilsyneladende ingen hjemme, da jeg ringede på døren. Alligevel prøvede jeg at tage i døren, som viste sig at være ulåst, og jeg dristede mig derfor til at stikke hovedet indenfor, og så da til min forbløffelse, at Thorkild var i gang med at kneppe Erna henne i sengen. Jeg ville derfor skynde mig at lukke døren igen, men Thorkild, som åbenbart havde set eller hørt mig komme, sagde lettere forpustet: "Kom bare ind! Det generer ikke os, at du er her!" Jeg vidste ikke rigtig, hvad jeg skulle gøre, havde mest lyst til straks at gå igen, men på den anden side ville jeg som sagt også gerne tale med ham om nogle ting, der var vigtige for mig. Altså besluttede jeg mig til at blive, hvorefter jeg satte mig i en lænestol med ryggen til parret, og tog et blad at kigge i. Det hændte dog, at jeg ind imellem skottede til de to i sengen, og først nu lagde jeg mærke til noget aldeles besynderligt, nemlig at Erna lå og læste i Ekstrabladet, mens hun blev kneppet af sin kæreste!

Efter cirka et kvarters forløb stønnede Thorkild, formentlig som tegn på udløsning, hvorefter han rejste sig fra sengen, trak bukserne op og kom hen og satte sig overfor mig i den anden lænestol. "Nå, Ry, hvad ville du tale med mig om?" spurgte han i et venligt tonefald. I lighed med morfar kaldte Thorkild mig også altid for Ry. "Jo!" svarede jeg, "Du ved jo nok, at jeg meget gerne vil lave tegnefilm, og jeg mener, at de laver tegnefilm hos Gutenberghus! Derfor vil jeg gerne spørge dig, om ikke du vil ringe til dem, og forhøre dig, om der er nogen mulighed for at jeg måske kunne komme i lære hos dem!?" Underforstået: Når jeg som 14-årig næste år gik ud af skolen. – "Tja," svarede Thorkild tøvende, idet han tændte endnu en af sine mange cigaretter: "Det ved jeg sør'me ikke! Men jeg skal da gerne ringe til dem og forhøre mig om det!" – "Tak!" sagde jeg, og uden at vente på yderligere svar rejste jeg mig, og idet jeg åbnede døren ud til korridorgangen, afsluttede jeg besøget med at sige: "Ja, men så venter jeg at høre fra dig, når du har talt med dem!"

Idet jeg var på vej ud ad døren, vendte jeg mig om og kiggede i retning af den halvnøgne Erna, for også at sige farvel til hende, og jeg konstaterede da, at hun stadig blev liggende i sengen, hvor hun ufortrødent fortsatte med sin læsning af Ekstra Bladet. Men nu med en tændt cigaret i munden! Hun virkede fuldkommen upåvirket af min tilstedeværelse, hvilket faktisk gjorde mig forlegen og generede mig, for jeg var ikke vant til, at folk ignorerede mig. "Kom igen i overmorgen, så vil jeg tro, at jeg har fået et svar på dit spørgsmål!" lød det fra Thorkild, imens han var ved at skænke sig selv og kæresten en kop sort kaffe. Ja, rigtig kaffe, som jo ikke længere fandtes i handelen, men for Thorkild betød det ikke alverdens, for han kendte folk, der kunne skaffe den slags varer,

og han havde ingen skruper ved at handle på den "sorte børs". En overgang handlede han selv med sort børs-varer, især udenlandske cigaretter.

For øvrigt trak det i langdrag med at høre fra Thorkild angående Gutenberghus, for enten havde han glemt det eller snarere for travlt med sine egne gøremål til, at han kunne tage sig af en sag, som i bedste fald først ville blive aktuel et par år senere. Da vi senere mødtes til en familiekomsammen, beroligede han mig med at sige: "Ta' det roligt, Ry! Der er trods alt nogen tid til du er færdig med skolen, og før kan det jo ikke blive til noget med at komme i lære ved tegnefilm!" Det måtte jeg selvfølgelig give ham ret i, så derfor blev spørgsmålet ikke berørt i den næstfølgende tid. Desuden var der også mange andre ting at tænke på og interessere sig for, både i skolesammenhæng og derhjemme privat.

LÆR AT TEGNE ...

Dette efterår havde jeg for resten meldt mig til korrespondancekurset "Lær at tegne efter Naturmetoden". Det foregik på den måde, at man fik tilsendt lektioner med nogle skriftlige tegneopgaver, som f.eks. at tegne nogle geometriske figurer, en trekant, en firkant, et rektangel, en cirkel, en oval osv., men på fri hånd. Dernæst fik man til opgave at tegne nogle tilsvarende former: en pyramide, en kvadratisk kasse, en aflang kasse, en kugle, en aflang oval form.

Næste skridt i tegningens svære kunst var at tegne genstande efter model, det vil f.eks. sige en vase, en skål, et askebæger mm. Og dernæst at lære at tegne forskellige planter og blomster efter rigtige forbilleder. Endelig kom det nok så svære, at tegne portrætter og mennesker i hel figur, også efter levende model. Hver gang, man havde færdiggjort en lektion, sendte man tegningerne til denne ind til tegneskolen, hvor en tegnelærer så bedømte hver enkelt tegning og eventuelt godkendte denne eller foretog rettelser med rød blyant. Derefter blev tegningerne returneret til eleven, som så kunne orientere sig om, hvad der var blevet rettet, og om muligt tage ved lære deraf.

Det var nu ikke mange tegninger, jeg fik retur med røde rettelser, hvilket jeg selvfølgelig var stolt af. Men hver gang, jeg gik og ventede på at få nogle tegninger retur, var jeg nervøs for, om det, jeg havde tegnet, nu også var godt nok. Denne præstationsangst har desværre fulgt mig gennem hele livet. Jeg har aldrig opfattet mine egne tegninger, som værende gode nok, heller ikke selv om mor og andre i familien skamroste mine tegninger. Jeg vidste jo, at de ikke havde forstand på, hvad der faglig set var kvalitet eller ikke. Men jeg fortsatte under alle omstændigheder med at tegne, for det var både en trang og en lyst hos mig.

SABOTAGE OG ILLEGALT ARBEJDE TAGER TIL

Imidlertid fortsatte urolighederne og sabotageaktionerne i de større danske byer, og ikke mindst i København. På den baggrund vedtog Rigsdagen den 11. november 1942 en bemyndigelseslov, som ved kongelig anordning gav regeringen lov til at påbyde oprettelsen af den fornødne ro, orden og sikkerhed. Ordningen trådte i kraft med øjeblikkeligt varsel. Loven betød naturligvis samtidig, at der blev tale om skærpede straffe for overtrædelse af påbudet.

Sabotageaktionerne gjorde forståeligt nok befolkningen opskræmte og bange, idet man naturligvis frygtede for tyskernes reaktioner og gengældelsesaktioner. Man nøjedes dog i første omgang med at lade det danske politi foretage efterforskning og arrestation af fremtrædende danske personligheder, som f. eks. professor Ole Chievitz (1883-1946), biblioteksdirektør Thomas Døssing (1862-1947) og landsretssagfører Rud Prytz (1899-1971), hvilket skete 10. december 1942. De nævnte blev anklaget for illegalt arbejde i forbindelse med organisationen "Frit Danmark".

De ovenfor nævnte tre personer var vigtige medlemmer af modstandsbevægelsen. Ole Chievitz var overlæge ved Finsensinstituttets kirurgiske afdeling og Radiumstationen samt tilmed professor ved praktikundervisningen i klinisk kirurgi. Han var i 1942 med til at oprette det illegale blad "Frit Danmark". Hans arrestation i december 1942 vakte opstandelse og harme i vide kredse i befolkningen, og han blev formentlig derfor løsladt i april 1943. I 1944 blev han upolitisk medlem af Danmarks Frihedsråd, hvor han især havde at gøre med faldskærmsfolk og Forsvarets Efterretningstjeneste.

Thomas Døssing var som nævnt biblioteksdirektør, tilmed den første i Danmark. Han var desuden politiker og modstandsmand, og blev som sådan også arresteret af tyskerne i december 1942, men senere løsladt. I 1944 blev han Frihedsrådets udsending i Moskva, hvor han tillige fra 1945 og til sin død i 1947 var dansk minister.

Rud Prytz, som var landsretssagfører, havde kontorer på Vester Boulevard, hvor man på et tidspunkt under besættelsen stiftede en Frit Danmark-gruppe. Denne startede det illegale Frit Nordisk Forlag, som blev rammen om en del illegale publikationer, herunder især bladet "Frit Danmark". Ved Prytz' og andre medlemmer af gruppens arrestation og fængsling i december 1942, frygtede andre medlemmer, som ikke blev arresteret, for, at Frit Danmark skulle blive opløst, hvilket dog ikke skete. Men den historie vil være lidt for indviklet til, at

den skal fortælles her. Prytz blev dog senere også løsladt, formentlig på grund af manglende eller utilstrækkelige beviser.

Men for mig og de fleste andre danske børn og voksne, gik livet videre i hverdag som i fest. Til hverdagslivet hørte restriktionerne og forbuddene og til festen hørte eksempelvis det ugentlige biografbesøg. Dette kulminerede for mit – og sikkert også mange andre københavnske børns – vedkommende med det årlige besøg ved juletid i biografen Metropol på Strøget.

Men inden jeg går over til en omtale af årets juleshow, vil jeg lige nævne, at der den 4. december 1942 åbnede en helt ny biograf, som genoplivede det gamle navn fra biografen i Nygade 3, nemlig "Alexandra Teatret". Det var sidstnævntes direktør, Hjalmar Davidsen, der havde fået bevillingen til det nye "Alexandra Teatret", som var beliggende i en nyopført bygning omtrent på hjørnet af Nørregade og Gl. Torv.

På fotoet til venstre ses facaden og indgangen til det, der fra 4. december 1942 og til begyndelsen af 1980'erne udgjorde det dengang helt moderne Alexandra Teatret på Nørregade. På fotoet til højre ses samme teaters forgænger, nemlig Alexandra Teatret, Nygade 3, i 1930, som blev lukket i 1939 og senere genåbnet som Nygade Teatret. – Foto tv.: © 2009 Harry Rasmussen. – Foto th.: Alexandra Teatret 1930. Det danske Filminstitut.

(Fortsættes i afsnit 44)